

COĞRAFYA EĞİTİMİ DERNEĞİ

DERNEK KÜTÜK NUMARASI: 35-071-165

06/05/2024

KONU: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Coğrafya Dersi Müfredat Taslağı Hakkında.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığına,

“Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” kapsamında kamuoyunun görüşüne sunulan Coğrafya dersi müfredat taslağı hakkında Coğrafya Eğitimi Derneği'nin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Güçlü Yanlar (S): Yeni coğrafya programında, insan-doğa etkileşimini anlama, mekânsal düşünme ve beşerî faaliyetlerdeki sürdürülebilirliği tasarlama esas alınıp, mekânsal düşünme, coğrafi sorgulama, coğrafi gözlem ve saha çalışması, harita, tablo, grafik, şekil ve diyagram kullanma gibi alan becerilerine odaklanılmış; amaçlar net olarak sıralanmış, günümüz dünya sorunlarına coğrafi bakış açısından bakılmasının önemi vurgulanmıştır. Coğrafya programı, doğal sistem ve beşerî sistemler ile süreçler, ekonomik faaliyetler ve etkileri, afetler ve sürdürülebilir çevre, bölgeler, ülkeler ve küresel bağlantılar konularını vurgulamaktadır. Program, insan-doğa etkileşimi ve mekânsal boyutlu konulara odaklanmaya, öğrenci merkezli öğrenmeyi bir başka deyişle aktif katılımı, araştırma ve sorgulamaya dayalı öğrenme süreçleri ve yürürlükteki program gibi yapılandırmacı öğrenmeyi vurgulamaya devam etmektedir.

Afetler ve Sürdürülebilir Çevre ünitesinin varlığı güçlü yön olarak görülmektedir. Ancak aynı üniteye Türkiye’de Afetler üzerine öğrenme çıktılarına yer verilmemesi, bu güçlü yönü zayıflatmaktadır.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları örnekleri programın uygulanması noktasında öğretmenlere rehberlik edecek olması programın güçlü yönlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Programda yapısı itibarıyla incelendiğinde değerler eğitimi, sosyal ve duygusal öğrenme becerileri, öğrenmeyi farklılaştırma ve iş birlikli öğrenmeye derin atıflar bulunmaktadır.

Zayıf Yanlar (W): Farklı bölgeler ve okullar arasında tekdüzelik de düşünüldüğünde standardizasyondaki zorluklar ve ders saatlerinin az olmasının da etkisiyle kaliteyi sağlamak zor olabilir.

Temel konu eksikleri dikkati çekmektedir. Her ne kadar programda temel kabuller kısımları bu konulara yönelik temel bilgilerin temel eğitim düzeyinde öğrenildiğini kabul etse de gerçek hayata yansımalarının bu yönde olmadığı görülmektedir. Yeni programa geçişin kademeli olarak gerçekleşeceğini ele aldığımızda, eski öğretim programları ile gelen 8. sınıf öğrencilerinin 9. sınıfta bu temel kabullerinin ne kadarına

COĞRAFYA EĞİTİMİ DERNEĞİ

865 Sokak No: 13 / 130 Kemeraltı - Konak - İzmir - TÜRKİYE <http://tceder.org/>

COĞRAFYA EĞİTİMİ DERNEĞİ

sahip olacağı tartışılabilir bir noktadır. Programda yer verilen bazı temel kabullerin temel eğitimde 3. Sınıf seviyesinden başlıyor olması (kayaçlar ile ilgili öğrenme çıktılarında olduğu üzere), ortaöğretimde bu temel kabullerin önemli zayıf yönlerinden biri olarak görülmektedir. Lise coğrafyasının temeli olan 9. sınıfta Doğal Sistemler konusunun doğrudan iklim süreçleriyle başlaması ve iç ve dış kuvvetlere giriş/vurgu yapmadan iklim sistemlerinin nasıl işlediğinin kavranılmasını zorlaştırabilir. Zira doğal sistemler hava olaylarından ibaret değildir. Nitekim Beşerî Sistemler konusunda da coğrafya sistematüğinde nüfus konusu ardından ele alınması gereken yerleşme konusuna değinilmemesi de insanın mekânsal organizasyonu nasıl yaptığı konusunda eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Bu açık 10. Sınıf Beşerî Sistemler konusunda gideriliyor görünse de yerleşme konusuna 9. Sınıfta da atıflar yapılması yararlı olabilir. Dolayısıyla programda yer alan coğrafya sistematüğinden kopuk ve bağlamdan uzak konular zayıf yan olarak görünmektedir.

Yine bölge kavramına yapılan aşırı vurgu dikkat çekmektedir. Bilindiği gibi bölge kavramına çeşitli açılardan pek çok eleştiri bulunmaktadır. Bölge kavramı coğrafyada önemli bir analitik araç olarak kullanılıp; coğrafi alanlardaki benzerlik ve farklılıkları anlamak için değerli bir araç olarak düşünülse de bölge belirlemelerinde yetersizlik ve abartı, sınırların belirsizliği, değişkenlik ve dinamizm, stereotipler ve genelleştirmeler ve sıklıkla manipülasyon amaçlı politik amaçlarla kullanımı gibi sebeplerle sorunlar bulunmaktadır. Bu nedenle bu kavramın kullanımıyla ilgili dikkatli olunmalı ve bölge tanımlamalarının çeşitliliği ve dinamizmi göz önünde bulundurulması dikkate alınmalıdır.

Öğretim programının sarmal anlayıştan uzak kalması da önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. 2005 yılından 2018 yılına kadar geliştirilen programlardaki sarmal düzene yeni öğretim programında rastlanmamaktadır. Konular arasındaki dağınıklık, sınıf düzeylerindeki öğrencilerin bilişsel gelişim düzeylerinin dikkate alınmadan yapılan konu sıralamaları öğrenme çıktıları neticesine ulaşılmasını güçleştirecektir.

Programda değerler eğitimine yer verilmesi programın güçlü yönlerinden olarak kabul edilse de değerlerin öğrenme çıktılarında nasıl yer verileceğine dair öğretme-öğrenme uygulamalarında değinilmemesi programın bu yönünü zayıflatmaktadır.

11. ve 12. sınıflar düzeylerinde Doğal Sistemler ve Süreçler ünitesinde yer alan bazı öğrenme çıktılarının Afetler ve Sürdürülebilir Çevre ünitesinde de yer verilmesi, bazı konularda tekrara neden olacaktır.

Öğrenme çıktılarındaki ifadelerin çoğunlukla netlik barındırmaması, öğrenme çıktılarının açıklamalarında sınırlılıklara yer verilmemesi, özellikle ders kitaplarının yazımı noktasında sorunları beraberinde getireceği düşünülmektedir. Öğrenme çıktılarındaki net ifadeler içermesi ve açıklamalarında sınırlılıkların getirilmesi yerinde olacaktır.

COĞRAFYA EĞİTİMİ DERNEĞİ

Fırsatlar (O): Programın güçlü yanları aynı zamandan fırsatları da oluşturmaktadır. Ayrıca çevre konularının coğrafi süreç becerileri ile bir bütün halinde vurgulanması Türkiye'nin doğal kaynaklarına karşı sorumluluk duygusunu geliştirebilir.

CBS gibi günümüz teknolojilerinin programda yer bulması fırsat olarak görülmüştür. Bu fırsatın güçlü yana dönüştürülmesi okulların alt yapı olarak bu öğrenme çıktılarına hazır hale getirilmesine bağlı olduğu görülmektedir.

Programda yer verilen farklılaştırma bölümü bir fırsat olarak değerlendirilebilir. Ancak farklılaştırmaların bir tercih olarak programda yer alması, farklılaştırmada verilen örneklerin büyük oranda eğitim sistemi içinde yer almasını engelleyeceği düşünülmektedir. Farklılaştırmada verilen noktaların öğrenme çıktılarında ya da açıklamalarında yer verilmesi programı güçlü hale getireceği düşünülmektedir.

Tehditler (T): Bağlamdan ve coğrafya sistematüğinden kopukluk belli başlı tehdit olarak görülmüştür. Yukarıda program analizinin zayıf yanlar kısmında da örnek verildiği gibi 9. Sınıftan itibaren doğal ve beşerî sistemleri öğrenci zihninde yapılandırmak yerine konular bağlamdan kopuk ve sıklıkla dağınık olarak programa yerleştirilmiş izlenimi vermektedir. Örneğin 11. Sınıftaki Ekonomik Faaliyetler ve Etkileri Ünitesinde Tarımsal Faaliyetler, Tarım Uygulamalarında Sürdürülebilirlik, Stratejik ve Kritik Madenler, Enerji Kaynakları, Sanayileşmenin Mekânsal Etkileri art arda sıralanmış izlenimi vermektedir.

Programda Türkiye Coğrafyası özelindeki öğrenme çıktılarının 11. ve 12. sınıflar düzeylerinde verilmesi önemli bir tehdittir. 11. ve 12. sınıflarda coğrafya dersinin seçmeli dersler arasında olması bu önemli konuların çoğu öğrenciye ulaşmamasına ve ülkesinin coğrafi özelliklerini bilmeyen bir neslin oluşmasına neden olacağı görülmektedir. Bu tehdidin ortadan kaldırılması için coğrafya dersinin tüm sınıf düzeylerinde zorunlu dersler arasına alınması gerektiğine inancımız tamdır.

Program kapsamında “Türkiye’de Göç” konusuna yönelik öğrenme çıktılarının olmaması ülkemizin en önemli sorunlarından biri olan göç hareketliliği konusunda önemli bir eksiklik ve tehdit olarak görülmektedir.

Öğretim programında bahsedilen birçok etkinlik, yöntem, ölçme değerlendirme, sınıf içi, dışı ve sanal uygulamalar kaynak kısıtlamaları (sınıfların kalabalık oluşu, materyaller vb. açılardan), paydaşların hazır olmaması ve zaman kısıtlılıkları gibi gerekçelerle bu programın uygulanabilirliği konusunda tehditler oluşturmaktadır.

Coğrafya Eğitimi Derneği adına,
Yönetim Kurulu Başkanı
Prof. Dr. Semra GÜNAY